

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

DEPARTAMENTO DE LENGUA CASTELA Y LINGÜÍSTICA Y DE LINGÜÍSTICA
UNIBERTSITATEA EUSKAL HERRIKO UNIBERTSITATEA

TRASVASES CULTURALES:

Literatura
Cine
Traducción

4

Eds.: Raquel Merino
J. M. Santamaría
Eterio Pajares

La publicación de este volumen ha sido posible gracias al patrocinio de:

Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea
Departamento de Cultura de la Diputación Foral de Álava
Departamento de Educación, Universidades e Investigación del Gobierno Vasco
Departamento de Filología Inglesa y Alemana y de Traducción e Interpretación
Facultad de Filología y Geografía e Historia

© Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua

I.S.B.N.: 84-8373-707-8
Depósito Legal/Lege Gordailua: BI-327-05

Composición/Konposizioa: RALI, S.A.
Particular de Costa, 8-10 - 48010 Bilbao

Impresión/Inprimatzea: Itzaropena, S.A.
Araba Kalea, 45 - 20800 Zarautz (Gipuzkoa)

Interpretazioaren ikerketa-erronka berriak

Erika González García

EHU/UPV

Interpretazioa, gizakiak hizketan hasi ziren aroetan hasi omen zen erabiltzen eta beraz, gizakiaren historia bera bezain zaharra dela esan daiteke. Interpretazioa aipatzen den idatzizko lehen agiria K.a. 3000. urtekoa litzateke, izan ere, antzinako egipetiarrek ba omen zeukaten «interprete» adierazi nahi zuten hieroglifiko bat (Furmanek eta Achenbach 2004). Interpretazioak gure historian garrantzia handia izan du, kultura, sorteri eta hizkuntza ezberdinak dituzten gizakiak harremanetan jartzea lortu duelako hainbat mendetan zehar.

Euskal-Herriko Interpretazioari dagokionez, fruitu emankorra dela esan dezakegu (edo hala izan beharko luke, behintzat); izan ere, bi hizkuntza ofizial dauzkagu eta eskubide linguistikoak bermatzeko tresna baliagarria suertatzen da, euskaraz hitz egin nahi duen ororentzat. Oraingoan ordea, ez naiz denok ezagutzen dugun interpretazioaz arituko ordea, hau da, batzarretan, herriko udal-txeetako plenoetan, jardunaldietan, etab., erabiltzen den interpretazio motaz, alegia. Azkeneko bost urteetan gutxi gora-behera errealitate berri bat ezagutu dugu Euskal Herrian, izan ere «gero eta nabariagoa da gure hiri eta herrietako kaleetan ematen den kultura, kolore, arraza eta hizkuntza nahasketa» (Gonzalez 2003). Inmigrazioaren fenomenoaz ari naiz dudarik gabe. Prozesu honek gure ikuspegi linguistikoa aldatu du eta dagoeneko ez zaigu arraroa egiten kalean goazela norbait arabez, errusieraz edo wolofez mintzatzen dela ikustea. Egoera berri honek, interpretazioaren ohiko erronkak nahiz helburuak apurtu ditu erabat eta interpretazio modu berri baten beharra sortu da: Interpretazio Soziala. Etor-kin edo atzerritarrek, bertako hizkuntza ofizialak menderatzen ez dituztenean eta interprete baten bitartekaritza behar dutenean edozein zerbitzu publikotara (Osakidetza, hezkuntza, Justizia Administrazioa, etab.) jo behar dutenean, gertatzen den interpretazio motari Interpretazio Soziala deitzen diogu (ingelesez *Community Interpreting* deritzana).

Ikerketari dagokionez, ezer gutxi egin dela esan dezakegu. Senez aldizkarian nik idatzitako artikulua bat argitaratu zen 26. alean, Interpretazio Sozialaren Gipuzkoako egoerari buruz. Justizia, hezkuntza eta Osakidetza abiapuntutzat harturik, entitate hauek etorkinekin komunikazio arazoak dauzkatenean zer nolako irtenbideak hartzen dituzten aztertu zen. Egoera nolakoa den badakigunez

(gainerako erkidegoetakoa ere antzekoa da), hurrengo pausoa hainbat egitasmo praktikan jartzea litzateke oinarri teorikoak finkatu ostean.

Aipatutako oinarri teorikoak beste lurralde batzuetako ikerketa lanak aztertuz lortu behar izan ditugu. Hemen inmigrazioa fenomeno berria bada ere, Australia, Kanada edo Suediak esate baterako, eskarmentu handia daukate alor honetan. Munduko II. Gerratearen ostean, milaka etorkin joan ziren aipatutako lurraldeetara gerrak Europan suntsitutako lurraldeetatik ihesi. Ez da harritzekoa beraz, *Community Interpreting* terminoa Australian sortu izana 70. hamarkadan.

Orain arte alor honetan aritu diren interprete gehienak bolondresak edo prestakuntza akademikoa jaso ez duten pertsonak izan dira. Aipatutako lurraldeetan, kasu askotan, interprete sozialek unibertsitate mailako ikasketak behar dituzte edo akreditazio azterketa gogorrek gaintitu behar dituzte lan egiteko. Hau kontuan hartuta, bertan zerbait egin beharko litzatekeela ohartu ginen. Interprete sozial askoren gabezia nagusia interpretazio soziala arautzen duen kode etikoa ez ezagutzea da. Lanean aritzeko funtsezko baldintza iruditzen zitzaigun kode hau ezagutzea, interpretazio sozialaren izaeragatik eta interprete askok neutralitatea eta inpartzialtasuna errespetatzen ez zituztela ohartu ginen. Gasteizko udalak eratu berria zuen ordurako udaleko zerbitzuetan aritzeko itzultzaile/interprete sozialen lan poltsa. Udaleko inmigrazio arduradunekin harremanetan jarri ginen eta sailkatuak izan ziren guztiei oinarritzko ikastaro bat ematea proposatu genien. Udalak gure proposamena onartu eta aipatutako ikastaroa bideratu genuen, berau bi ataletan banatuz. Interpretazio Sozialaren oinarri teorikoak nahiz kode etikoaren nondik-norakoak azaldu zitzaizkien (kode etikoa Diana Abrahams eta Melanie Oda kanadarrek idatzitakoan oinarritzen zen) lehenik eta behin eta ondoren, interpretazioaren nahiz bitartekaritzaren desberdintasunak azaldu zitzaizkien. Bigarren atala praktikoagoa izan zen. Esan osteko eta loturazko modalitateak praktikan nola erabili irakatsi zitzairen.

Hala ere, behin eta berriz aipatu ditudan oinarri teorikoak finkatzeko daude modu batean. Egokia litzateke zerbitzu publikoen arduradunekin bildu eta interpretazioaren erabilpen protokoloak eratzea, hau da, interprete, bezero eta hornitzaileen interpretazioaren gida idaztea, batzuek eta besteek nola jokatu behar duten jakiteko. Horretarako, beste leku eta nazio batzuetan erabilitako protokoloek balia gaitzake gureak idazteko eta egituratzeko garaian. Esate baterako, oso erabilgarria gerta liteke CHIA-koek (Californian Healthcare Interpreters Association) idatzi duten gida, benetan ondo egituratua dagoelako. Beraz, etorkizun hurbil batean egin beharreko lana protokoloak eratzearena litzateke.

Justizia arloari dagokionez, interprete zerbitzu normalizatu bat erabiltzen dutela esan dezakegu. Kontratu batekin lan egiten duten bakarrak euskarakoak dira. Gainerako hizkuntzetako interpreteak enpresa batek kudeatzen ditu eta «kontratazioa enpresaren hautaketa-irizpideetara mugatzen da» (Gonzalez 2003). Lurralde askotan epaitegietan edo Justizia Administrazioan ematen den interpretazio mota ez da Interpretazio Sozialatzat hartzen, gainerako beste diziplina bat balitz bezala sailkatzen baitute. Guk ordea, Sozialarekin amankomunean dituen faktoreak kontuan hartuta, bateratu egin ditugu biak. Makina bat

ikerketa egin dira atzerrian, epaile, abokatu eta justiziako langileek interpreteei buruz duten iritzia jakiteko. Guk, hemen horrelakorik egin ez denez, eta enpresak kontratatutako interpreteen egoera kaskarra ikusita, gauza bera egitea erabaki genuen. Justiziako langileekin harremanetan jartzeko zailtasunak zirela-eta, EHUko akreditazio txartela zeramaten praktiketako ikasleak bidali genituen auzitegi ezberdinetara. Hango euskarazko itzultzaileekin harremanetan jarri genituen eta galdeketa egin zuten Gipuzkoako, Bizkaiko, Arabako eta Nafarroako auzitegi ezberdinetan. Inkestaren emaitzak bateratu eta aztertzeke daude oraindik. Ikerketa honen helburua justiziakoek interpreteei buruz duten iritzia jakiteaz gain, zerbitzua nola hobetu daitekeen ikustea litzateke. Bestalde, interpreteek heziketa akademikoa jaso beharko luketen edo ez ikusi beharko litzateke eta azterketak gainditu beharko lituzketen edo ez, justizia alorrean aritzeko.

Osakidetza eta hezkuntza mailan interpreteen erabilpena ez dago hain normalizaturik. Esparru hauetako langileak, kudeatzaileak nahiz erabiltzaileak sentibilizatu beharko genituzke ere, interprete profesionalen zerbitzuak erabili ditzaten. Lan poltsak eratu beharko lirateke, interpreteentzako azterketak prestatu, protokoloak idatzi, etab.

Interpreteen heziketa aipatu dugunez, komenigarria izango litzateke oinarritzko ikastaroak eskaintzea, zerbitzu on bat eman dezaten. Nire doktoregoko ikerketa lana, Interpretazio 'Sozialean munduko lurralde aurreratuenean nolako ikasketa programak garatu dituzten ikustea izan da. Beraz, etorkizunerako beste erronka bat unibertsitate mailako heziketa eskaintzea izango litzateke.

Heziketak prestakuntza dakar, eta prestakuntza hori frogatzeko akreditazio sistemen garapena ere ez da bideratu oraindik. Bi modutara gauzatu ahalko litzateke: Euskal Herri mailan gure akreditazio sistema propioa garatuz edo estatu mailako akreditazio sistema bat sortuz erkidego guztientzat, tokian tokiko beharrei erantzunez. Hala ere, ez da oraindik ezer egin esparru honi dagokionez.

Ikus daitekeen bezala, «guztia» dago egiteke. Ez dut egin beharko liratekeen ikerketa guztien zerrenda zehatza osatu, ez nuelako sekula amaituko, baina saiatu nahiz gutxienez epe laburrean egin beharko liratekeen lanak aipatzen. Garbi ikus daiteke, beraz, ikerketa harrobi sendoa litzatekeela interpretazio sozialarena. Kasu honetan gainera, ikerketa horrek aplikazio praktikoa zuzena dauka eta poztekoa da egindako ahaleginek eta lanek fruituak emango dituztela ikustea. Egia da baita ere, Euskal Herriko etorkinen kopurua beste edozein erki-degotan baino murriztagoa dela, baina ezin dugu errealitate honetaz baliatu aurrerapausoak ez emateko. Ikerketa garrantzitsuak egin dira eta etorkizunerako egitasmo berriak daude martxan. Urte batzuk pasa ondoren, ikerketak ogibide honen normalizazioa ekarriko duela espero dut.

Bibliografia

- ABRAHAMS, D. & ODA, M. (1999) « The Cultural/Community Interpreter in the Domestic Violence Court-A Pilot Project» en Roberts, R. et al (eds.) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community*. Amsterdam/Filadelfia: John Benjamins.
- FURMANEK, O. & ACHENBACH, H. (2004) «Interpreting for the Community. A Brief History of Interpreting», http://lrc.wfu.edu/community_interpreting/pages/history.htm
- GONZÁLEZ, E. (2003) «Interpretazioaren bide berriak: Interpretazio Soziala». *Senez*, 26.
- CHIA (Californian Healthcare Interpreters Association). (2002) *California Standards for Healthcare Interpreters*. Sacramento: CHIA.